

Complexnummer: 508923

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Burgemeester Eschauzierstraat

Aantal complexonderdelen

5

Monumentnummers van complexonderdelen

508924, 508925, 508926, 508927,
508928

Woonplaats

West-Terschelling

Gemeente

Terschelling

Provincie

Friesland

Hoofdadres van hoofdobject

Burgemeester Eschauzierstraat 12, 8881 AT West-Terschelling

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex van in totaal 30 ARBEIDERSWONINGEN aan de Burg. Eschauzierstraat uit 1909-1920 betekende destijds voor Terschelling-West een aanzienlijke dorpsuitbreiding, direct ten westen van de vuurtoren de Brandaris. De woningen zijn gebouwd in opdracht van de in 1908 opgerichte bouwvereniging 'Pierre Louis'. Initiatiefnemer en financieel weldoener was A.C.A. Eschauzier, die een kleinzoon was van burgemeester Eschauzier en die onder andere ook de gasfabriek op Terschelling mede-financierde. De ontwerper is niet bekend. De woningen vormen een voor de waddeneilanden en heel Friesland- vroeg en relatief grootschalig complex in de sociale woningbouw van na de Woningwet van 1901.

Voor de aanleg van de straat en de woningen moest het duin gedeeltelijk worden afgegraven. De Burg. Eschauzierstraat loopt in westelijke richting, enigszins omhoog vanaf de Brandarisstraat en met een knik naar het zuiden, uitkomend op de Trompstraat en de Burg. Mentszstraat. De straat is aan beide zijden bebouwd. De oostelijke begrenzing wordt gevormd door een pad dat achter de achtertuinen van de woningen loopt; aan de westkant loopt de Zwarteweg, die het gebied scheidt van de duinrand. De opzet van straat en bebouwing volgt de principes van een tuinwijk: een gebogen stratenverloop, voor- en achtertuinen met hekwerken als erfafscheiding, beplanting binnen de voortuinen, en een ontwerp en plaatsing van woningen en topgevels dat een perspectivisch effect in het straatbeeld beoogt. Het gaaswerk tussen betonnen pijlers voor en achter de huizen is in 1930 geplaatst,

ter vervanging van houten hekken. Van de bomen die oorspronkelijk binnen de voortuinen stonden, resteren er nog enkele. De klinkerbestrating op zowel stoep als rijbaan versterkt de eenheid van straat en bebouwing.

De 30 woningen zijn in twee fasen gerealiseerd: in 1909 zijn 19 woningen gebouwd in het meest noordelijke deel van de straat en in 1920, na een mislukte aanbesteding in 1916, volgden er nog 10. Voorafgaand hieraan is waarschijnlijk 1 dubbele woning gebouwd, bij wijze van experiment: nr. 47-49, in een meer traditionele hoofdvorm, maar wel met dezelfde detaillering. De woningen uit 1909 en 1920 zijn in drie types te verdelen: dubbele woningen met 1 centrale topgevel (type A); dubbele woningen met twee topgevels (type B), en rijtjes van vier woningen, met topgevels op de uiteinden (type C). De hoekwoning met de huisnummers 16-18 is een variatie op type B. De iets oudere woning met de huisnummers 47-49 is van een afwijkend hoofdtype. In 1909 zijn vier dubbele woningen van type A gebouwd en 5 van type B; in 1915 zijn twee rijtjes van type C en een dubbele woning type B gerealiseerd. De twee bouwfases zijn niet herkenbaar in de architectonische detaillering; wel is tussen de twee fasen aan elke straatzijde een -afwijkende- vrijstaande woning gebouwd. In 1912 en 1913 kreeg een aantal woningen een schuurtje bijgeplaatst; nog later, waarschijnlijk in de jaren '40 heeft een renovatie plaatsgevonden, waarbij de aangebouwde houten schuurtjes en de privaattonnen zijn vervangen door stenen schuurtjes waarin een watercloset; ook is de roedeverdeling van de vensters, in vierruits met drieruits bovenlichten, gewijzigd. Van deze renovatie zijn geen stukken in het gemeente- of bouwverenigingsarchief. De originele waterput is bij het merendeel van de woningen nog aanwezig.

De aangebouwde en losstaande schuren en enkele nieuwe dakkapellen aan de achterzijde, zijn niet van monumentale waarde en vallen buiten de bescherming van rijkswege. De twee vrijstaande woningen met de huisnummers 21 en 10 maken geen deel uit van het woningbouwcomplex en vallen eveneens buiten de bescherming van rijkswege.

De betonnen pijlers met gaaswerk uit 1930, langs voor- en achtertuinen, hebben op zichzelf geen monumentale waarde, maar hun aanwezigheid is wel van vitaal belang voor de inrichting van de buitenruimte.

Omschrijving

De arbeiderswoningen van het complex aan de Burg. Eschauzierstraat zijn gebouwd in een eenvoudige Overgangsstijl. De woningen hebben een symmetrische gevelindeling: bij de types A, B en C is dit benadrukt door vooruitspringende topgevels. De woningen zijn onderkelderd en gebouwd in bruine bakstenen op een geverfde betonnen plint, in een bouwlaag met een zolderverdieping. De achtergevels en deels de zijgevels zijn opgetrokken uit gele bakstenen. De samengestelde (zadel- en schild-) daken zijn gedekt met rode Hollandse pannen; hoge, gemetselde schoorstenen onderaan het dakschild; eenvoudige houten gootlijsten; bij een aantal woningen nog gebakken pironen op de nokhoeken. De topgevels die de types A, B en C symmetrisch indelen hebben een beschoten dakoverstek met windveer, beschieting in de top en een makelaar. De H-vensters en deuren staan onder betonnen gepleisterde/geverfde lateien; onder de vensters betonnen lekdorpels. Een gemetselde stoep ligt voor de houten voordeur, die een kleine ruit heeft en een -meestal drieruits- bovenlicht. De woningen hebben blinde zijgevels. Alle woningen hebben een kleine voortuin met een laag hek als erfafscheiding en een grotere achtertuin met merendeels nog de originele waterput en een gemetseld kolenhok. Ook hier een erfafscheiding middels een hek.

Van de meeste huizen is de originele PLATTEGROND nog redelijk gaaf, met een woon- en slaapkamer op de begane grond; de keuken gesitueerd aan de achter-zijde, evenals een portaal met houten trap naar de zolderverdieping, waar over het algemeen extra slaapvertrekken zijn. Sommige huizen bezitten nog de originele paneeldeuren; voor

het overige geen interieuronderdelen van monumentale waarde.

Waardering

Het complex aan de Burg. Eschauzierstraat te Terschelling-West, bestaande uit 30 ARBEIDERSWONINGEN uit 1909 en 1920, is van algemeen cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig belang:

- vanwege de betekenis en zeldzaamheid van het complex als vroege en voor de Waddeneilanden relatief grootschalige sociale woningbouw op grond van de Woningwet van 1901,
- als typologisch voorbeeld van sociale woningbouwprojecten in een Overgangsstijl aan het begin van de twintigste eeuw,
- vanwege de redelijke mate van architectonische kwaliteit en gaafheid van de exterieurs van de woningen,
- vanwege de hoge mate van herkenbaarheid en gaafheid van het ruimtelijk concept van de tuinwijk, op eenvoudige schaal maar harmonisch uitgewerkt,
- vanwege de grote betekenis van het complex als relatief grote dorpsuitbreiding, voor de structuur van West-Terschelling.

Monumentnummer*: 508924

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 3 november 1998
Kadaster deel/nr: 9346/4

Monumentnaam**

Burgemeester Eschauzierstraat

Complexnummer

508923

Complexnaam

Burgemeester Eschauzierstraat

Woonplaats*

West-Terschelling

Gemeente*

Terschelling

Provincie*

Friesland

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Burgemeester Eschauzierstraat	12		8881 AT	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	14		8881 AT	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	27		8881 AS	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	29		8881 AS	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	31		8881 AS	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	33		8881 AS	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	43		8881 AS	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	45		8881 AS	West-Terschelling		

Kadastrale gemeente*

Terschelling

Sectie*

A

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1913

Terschelling

A

1911

Terschelling

A

1914

Terschelling

A

1919

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Terschelling	A			1912
Terschelling	A			1920
Terschelling	A			1928
Terschelling	A			4082

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

Vier dubbele WONINGEN behorende bij het complex aan de Burg. Eschauzierstraat, van het in de complexbeschrijving genoemde type A, daterend uit 1909, in een eenvoudige Overgangsstijl. De woningen hebben een samengestelde dakvorm met een centrale topgevel, waarin twee vensters beneden en twee kleinere vensters in de top van de gevel. Aan weerszijden van de topgevel is een houten portaal onder plat dak aangebouwd waarin de voordeuren zich bevinden. De bovenzijde van het portaal is bekleed met een licht getand beschot van verticale planken; doorlopende gootlijst; de deurstijlen bevatten eenvoudig, aan Art Nouveau verwant, houtsnijwerk. In de terugspringende geveldelen naast de topgevel is een venster. Voor het overige hebben de woningen de kenmerken als beschreven in de complexomschrijving.

Waardering

De vier dubbele arbeiderswoningen uit 1909 van het type A behorende bij het complex aan de Burg. Eschauzierstraat te Terschelling-West, zijn van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als essentieel en ruimtelijk functioneel hoofdonderdeel van het complex,
- als typologisch voorbeeld van sociale woningbouw in een Overgangsstijl aan het begin van de twintigste eeuw,
- vanwege de redelijk hoge mate van gaafheid van het exterieur,
- vanwege de detaillering met houtsnijwerk in aan de Art Nouveau verwante vormgeving,
- vanwege de redelijke mate van gaafheid van de erfinrichting,
- vanwege de betekenis van de erfinrichting voor de ruimtelijke kwaliteit binnen het complex,
- vanwege de betekenis van de architectonische vormgeving voor de ruimtelijke kwaliteit binnen het complex.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Woningen en woningbouwcomplexen	Woonhuis(K)	Woonhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registregegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 508925

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 3 november 1998
Kadaster deel/nr: 9346/4

<i>Complexnummer</i>		<i>Complexnaam</i>				
508923		Burgemeester Eschauzierstraat				
<i>Woonplaats*</i>		<i>Gemeente*</i>		<i>Provincie*</i>		
West-Terschelling		Terschelling		Friesland		
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Burgemeester Eschauzierstraat	20		8881 AT	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	22		8881 AT	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	9		8881 AR	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	11		8881 AR	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	23		8881 AR	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	25		8881 AR	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	35		8881 AS	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	37		8881 AS	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	39		8881 AS	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	41		8881 AS	West-Terschelling		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>		<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>	
Terschelling	A				1924	
Terschelling	A				1917	
Terschelling	A				1925	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Terschelling	A			1918
Terschelling	A			1916
Terschelling	A			1915
Terschelling	A			1909
Terschelling	A			2156
Terschelling	A			1910
Terschelling	A			2157

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

Vijf dubbele WONINGEN behorende bij het complex aan de Burg. Eschauzierstraat, van het in de complexbeschrijving genoemde type B, daterend uit 1909 en 1920 (nr. 9-11), in een eenvoudige Overgangsstijl. De woningen hebben een samengestelde dakvorm met twee topgevels, waarin twee vensters beneden en een venster in de top van de gevel. In het terugliggende centrale geveldeel bevinden zich de twee voordeuren. Voor het overige hebben de woningen de kenmerken als beschreven in de complexomschrijving.

Waardering

De vijf dubbele arbeiderswoningen uit 1909 en 1920, van het type B en behorende bij het complex aan de Burg. Eschauzierstraat te Terschelling-West, zijn van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als essentieel en ruimtelijk functioneel hoofdonderdeel van het complex,
- als typologisch voorbeeld van sociale woningbouw in een Overgangsstijl aan het begin van de twintigste eeuw,
- vanwege de redelijk hoge mate van gaafheid van het exterieur,
- vanwege de redelijke mate van gaafheid van de erfinrichting,
- vanwege de betekenis van de erfinrichting voor de ruimtelijke kwaliteit binnen het complex,
- vanwege de betekenis van de architectonische vormgeving voor de ruimtelijke kwaliteit binnen het complex.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Woningen en woningbouwcomplexen	Woonhuis(K)	Woonhuis

Monumentnummer*: 508926

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 3 november 1998
Kadaster deel/nr: 9346/4

Complexnummer
508923

Complexnaam
Burgemeester Eschauzierstraat

*Woonplaats**
West-Terschelling

*Gemeente**
Terschelling

*Provincie**
Friesland

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Burgemeester Eschauzierstraat	2		8881 AT	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	4		8881 AT	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	6		8881 AT	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	8		8881 AT	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	13		8881 AR	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	15		8881 AR	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	17		8881 AR	West-Terschelling		
Burgemeester Eschauzierstraat	19		8881 AR	West-Terschelling		

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Terschelling	A			2158
Terschelling	A			2155
Terschelling	A			2154
Terschelling	A			2161
Terschelling	A			2159
Terschelling	A			2152
Terschelling	A			2160

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Terschelling	A			2153

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

Twee rijen met elk vier WONINGEN behorende bij het complex aan de Burg. Eschauzierstraat, van het in de complexbeschrijving genoemde type C, daterend uit 1920, in een eenvoudige Overgangsstijl. De woningen hebben een samengestelde dakvorm met twee topgevels aan de uiteinden, waarin twee vensters beneden en een venster in de top van de gevel. Twee laag in het dakschild geplaatste dakkapellen onder afzaat staan op gelijke afstand van elkaar en hebben dubbele vensters met bovenlichten: nr. 6 heeft nog het oorspronkelijke vierruitsvenster en drieruits bovenlicht; nr. 4 het originele bovenlicht. De gevelindeling is symmetrisch: centraal een voordeur; aan weerszijden twee vensters en net naast de topgevels twee voordeuren. Voor het overige hebben de woningen de kenmerken als beschreven in de complexomschrijving.

Waardering

De twee rijen met elk vier arbeiderswoningen uit 1920, van het type C en behorende bij het complex aan de Burg. Eschauzierstraat te Terschelling-West, zijn van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als essentieel en ruimtelijk functioneel hoofdonderdeel van het complex,
- als typologisch voorbeeld van sociale woningbouw in een Overgangsstijl aan het begin van de twintigste eeuw,
- vanwege de redelijk hoge mate van gaafheid van het exterieur,
- vanwege de redelijke mate van gaafheid van de erfinrichting,
- vanwege de betekenis van de erfinrichting voor de ruimtelijke kwaliteit binnen het complex,
- vanwege de betekenis van de architectonische vormgeving voor de ruimtelijke kwaliteit binnen het complex.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Woningen en woningbouwcomplexen	Woonhuis(K)	Woonhuis

Monumentnummer*: 508927

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 3 november 1998
Kadaster deel/nr: 9346/4

Complexnummer

508923

Complexnaam

Burgemeester Eschauzierstraat

Woonplaats*

West-Terschelling

Gemeente*

Terschelling

Provincie*

Friesland

Straat*

Burgemeester
Eschauzierstraat

Nr*

16

Toev.*

Postcode*

8881 AT

Woonplaats*

West-Terschelling

Situering

Locatie

Burgemeester
Eschauzierstraat

18

8881 AT

West-Terschelling

Kadastrale gemeente*

Terschelling

Sectie*

A

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1927

Terschelling

A

1926

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

In de binnenzijde van de bocht in de Burg. Eschauzierstraat staat een dubbele HOEKWONING die in hoofdvorm afwijkt van het hoofdtype A. Het centrale venster is drieledig opgebouwd uit een vierruitsvenster met drieruits bovenlicht, met aan weerszijden een verticaal tweeruitsvenster met bovenlicht. Het terugliggende geveldeel bevatte een dubbel venster met een roedeverdeling als in de complexomschrijving vermeld. Ook in deze hoekwoning is de roedeverdeling in de jaren veertig gewijzigd.

Omschrijving

Dubbele hoekwoning behorende bij het complex aan de Burg. Eschauzierstraat, een variant van het in de complexbeschrijving genoemde type A, daterend uit 1909, in een eenvoudige Overgangsstijl. De centrale topgevel, met wolfseind, bevindt zich in de noordgevel en bevat links de voordeur, rechts een venster met zij- en bovenlichten, en in de geveltop een venster met originele roedeverdeling; links van de topgevel een terugspringend geveldeel, met een dubbel venster. Rechts van de topgevel is de hoek van de woning; de westgevel langs de straat bevat een voordeur en een venster; in het verlengde van deze gevel een tuinmuur van gele stenen als erfscheiding.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Voor het overige heeft de woning de kenmerken als beschreven in de complex-omschrijving.

Waardering

De dubbele hoekwoning uit 1909, behorende bij het complex aan de Burg. Eschauzierstraat te Terschelling-West, is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als essentieel en ruimtelijk functioneel hoofdonderdeel van het complex,
- als typologisch voorbeeld van sociale woningbouw in een Overgangsstijl aan het begin van de twintigste eeuw,
- vanwege de redelijk hoge mate van gaafheid van het exterieur,
- vanwege de redelijke mate van gaafheid van de erfinrichting,
- vanwege de betekenis van de erfinrichting voor de ruimtelijke kwaliteit binnen het complex,
- vanwege de betekenis van de architectonische vormgeving voor de ruimtelijke kwaliteit binnen het complex.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

Monumentnummer*: 508928

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 3 november 1998
Kadaster deel/nr: 9346/4

Complexnummer

508923

Complexnaam

Burgemeester Eschauzierstraat

Woonplaats*

West-Terschelling

Gemeente*

Terschelling

Provincie*

Friesland

Straat*

Burgemeester
Eschauzierstraat

Nr*

47

Toev.*

Postcode*

8881 AS

Woonplaats*

West-Terschelling

Situering

Locatie

Burgemeester
Eschauzierstraat

49

8881 AS

West-Terschelling

Kadastrale gemeente*

Terschelling

Sectie*

A

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1922

Terschelling

A

1921

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

De eerst gebouwde dubbele ARBEIDERSWONING van het complex aan de Burg. Eschauzierstraat dateert waarschijnlijk van kort vóór 1909 en bevat dezelfde architectonische detaillering van deuren, vensters en dezelfde interne organisatie; echter de hoofdvorm is meer traditioneel. De dakkapel die centraal voorin het dakschild staat, is niet oorspronkelijk; het is niet bekend wanneer deze is aangebracht.

Omschrijving

De dubbele arbeiderswoning behorende bij het complex aan de Burg. Eschauzierstraat is gebouwd op een rechthoekige plattegrond evenwijdig aan de straat, onder een schilddak met een gemetselde schoorsteen op de nok. De gevelindeling is symmetrisch: uiterst links en uiterst rechts is een voordeur, daartussen vier ramen met in het midden een iets bredere tussenruimte. Centraal en laag in het dakschild een -vernieuwde- dakkapel onder afzaat, met twee H-vensters. Voor het overige heeft de woning de kenmerken als beschreven in de complexomschrijving.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De dubbele woning van kort vóór 1909, behorende bij het complex aan de Burg. Eschauzierstraat te Terschelling-West, is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als essentieel en ruimtelijk functioneel hoofdonderdeel van het complex,
- vanwege de plaats als proefwoning binnen het woningbouwproject,
- vanwege de redelijk hoge mate van gaafheid van het exterieur,
- vanwege de redelijke mate van gaafheid van de erfinrichting,
- vanwege de betekenis van de erfinrichting voor de ruimtelijke kwaliteit binnen het complex,
- vanwege de betekenis van de architectonische vormgeving voor de ruimtelijke kwaliteit binnen het complex.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis